

Урясьєв М.О.,
аспірант 1 курсу освітньої програми «Менеджмент»,
інституту економіки та менеджменту,
кафедри обліку, аналізу і аудиту
Науковий керівник: **Волощук Л.О.,**
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ

У світовій практиці фінансового менеджменту грошовий потік є одним з головних показників оцінки результатів діяльності підприємств поруч із виручкою від продукції (робіт, послуг) і прибутком.

У найширшому розумінні грошовий потік – це переміщення грошей з грошового рахунку або нього за певний період. Але на сьогоднішній день в економічній літературі існує безліч інколи суперечливих визначень терміну «грошовий потік». Це пов'язане з тим, що по-перше саме поняття грошового потоку актуалізувалось в вітчизняній науці декілька десятків років тому, і по-друге – з відмінністю трактувань поняття грошей у різних економічних школах.

Так, в умовах адміністративно-командної економіки грошові кошти розумілися як найбільш ліквідна частина активів і включали гроші на поточному рахунку і в касі підприємства. Пострадянські вчені початку 90-х років розглядали грошові кошти в контексті оборотних активів підприємства як ненормовану їх частину. Отже, зростання залишків грошових коштів однозначно сприймалось як явище позитивне, хоча зрозуміло, що за умов ринкової економіки підприємства повинні прагнути до найбільш раціонального використання коштів, так як гроші, що утримуються на поточному рахунку та в касі, тільки знецінюються і, крім того, підприємство позбавляється додаткового доходу від їх ефективного розміщення.

В англо-американській літературі грошові кошти у звичайному нам розумінні мають назву готівки. Саме поняття грошових коштів дещо ширше – включає готівку та фінансові еквіваленти, тобто інші короткострокові ліквідні активи, які можуть бути реалізовані будь-коли без

значних витрат. У французькій фінансовій школі існує інше поняття коштів – як різниці між чистим оборотним капіталом та потребою в оборотному капіталі. Поряд із цим існує поняття касової готівки, що визначається як сума грошових коштів та банківських кредитів. Звідси кошти – це касова готівка мінус банківські кредити. Таким чином кошти збігаються з готівкою тільки у випадку якщо підприємство не потребує кредитів.

Вітчизняне законодавство (НП(С)БО1) визначає грошові кошти (гроші) – як готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання, окремо виділяючи поняття еквівалентів грошових коштів, як короткострокових високоліквідних фінансових інвестицій, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Можна сказати, що сьогодні в Україні грошовий потік (або рух грошових коштів) трактується як надходження та вибуття грошей та їхніх еквівалентів. Щодо діяльності підприємства можна уточнити, що грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень та виплат грошових коштів, що генеруються господарською діяльністю підприємства .

Для визначення структури грошового потоку та джерел його формування в розрізі видів діяльності виділяють:

- грошовий потік від операційної діяльності;
- грошовий потік від фінансової діяльності;
- грошовий потік від інвестиційної діяльності.

Такий поділ відображено у Звіті про рух грошових коштів, як у міжнародних, так і у вітчизняних стандартах бухгалтерського обліку.

За масштабами обслуговування господарського процесу виділяють:

– грошовий потік по підприємству загалом. Це найбільш агрегований вид грошового потоку, що акумулює всі види грошових потоків, які обслуговують господарський процес загалом;

– грошовий потік з окремих видів господарської діяльності підприємства – характеризує результат диференціації сукупного грошового потоку у межах окремих видів діяльності;

– грошовий потік за окремими структурними підрозділами;

– грошовий потік за окремими господарськими операціями.

За методом визначення обсягу грошові потоки поділяють на:

– валовий грошовий потік – сукупність всіх надходжень та виплат за аналізований період у розрізі його окремих інтервалів;

– чистий грошовий потік – характеризує різницю між позитивними та негативними грошовими потоками (надходженнями та виплатами коштів).

За рівнем достатності обсягів виділяють:

– зайвий грошовий потік – у якому надходження коштів значно перевищують реальну потребу підприємства у цілеспрямованому його використанні;

– дефіцитний грошовий потік – у якому надходження грошових коштів значно нижчі, ніж потреба підприємства у них.

По безперервності формування виділяють:

– регулярний грошовий потік, що характеризує надходження чи виплати коштів за окремими господарськими операціями, що здійснюються регулярно. Наприклад, більшість грошових потоків від операційної діяльності, виплати за кредитами тощо;

– дискретний грошовий потік, що характеризує надходження чи виплати коштів, пов'язані із здійсненням одиничних господарських операцій. Наприклад, придбання підприємством цілісних майнових комплексів, ліцензій тощо.

У напрямку руху коштів виділяють:

– позитивний грошовий потік, що характеризує сукупність надходжень від усіх видів господарської діяльності;

– негативний грошовий потік, що характеризує сукупність виплат коштів підприємством у його виробничо-господарській діяльності.

За обов'язковістю виплат виділяють:

– пріоритетний потік – виплати комерційного характеру, необхідні для нормальної діяльності, які є пріоритетними щодо інших виплат. Цей потік завжди негативний і включає податкові платежі, погашення основної суми боргу за кредитами, сплату відсотків тощо;

– дискреційний потік – виплати чи надходження грошових коштів, які не є обов'язковими, тобто у разі потреби їх можна відкласти (наприклад, придбання цінних паперів, виплата дивідендів тощо). Часто застосовують поняття вільного грошового потоку, що визначається зменшенням операційного грошового потоку на суму коштів призначених для використання. Інакше кажучи, вільний грошовий потік – це кошти, доступні для поширення серед кредиторів і власників після фінансування всіх необхідних інвестицій, тобто повернення частини коштів від операційної діяльності у бізнес у вигляді капітальних витрат на підтримку розвитку підприємства. Цей показник може бути як позитивним, так і негативним. Негативне значення вільного грошового потоку свідчить про те, що підприємство не в змозі фінансувати виробничий процес за рахунок коштів, отриманих від операційної діяльності, і змушене залучати зовнішні джерела фінансування.

Залежно від обліку зміни вартості грошей у часі виділяють:

– недисконтований грошовий потік – що не враховує впливу чинника зміни вартості грошей у часі;

– дисконтований грошовий потік – сума коштів, які сьогодні мають таку ж вартість як і сумарні майбутні надходження та витрати. Дисконтуванням грошового потоку називається ряд методів аналізу

інвестиційних можливостей, у яких до уваги приймається зміна вартості грошей у часі.

Кошти – це найбільш обмежений ресурс в умовах транзитивної економіки. Дієздатність і успіх підприємства багато в чому визначається здатністю генерувати значні суми грошових коштів, щоб своєчасно реагувати на потреби і можливості, що виникають, і здатністю раціонально їх використовувати. У нинішніх умовах розвитку економічних систем управління грошовими потоками є одним із найактуальніших завдань організації нормальної фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07 лютого 2013р. №73 / Міністерство фінансів України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text.](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text)